

Odlišné stanovisko sudcu Milan Ľalíka

I. ÚS 220/2015

Odlišné stanovisko, ktoré podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde uplatňujem, smeruje ako proti výroku, tak aj proti odôvodneniu tohto uznesenia. Oproti väčšinovému názoru som presvedčený, že ústavná sťažnosť mala byť prijatá na ďalšie konanie a meritórne rozhodnutá formou vydania nálezu, v ktorom by Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) dal svoju podrobnejšiu odpoveď na sťažnosťou položené otázky, ktoré mali zjavne ústavnoprávny charakter.

Väčšina senátu môjmu návrhu nevyhovela, takže musím touto stručnou formou vyjadriť nesúhlas so spôsobom riešenia problematiky práve s judikatúrou všeobecných súdov, (1) ako aj so zásadou voľného hodnotenia dôkazov v občianskom súdnom konaní všeobecnými súdmi, (2) ktoré bez povšimnutia aproboval ústavný súd.

1.1 Materiálny právny štát je vybudovaný okrem iného na dôvere občanov v platné právo a právny poriadok. Podmienkou takej dôvery je stabilita právneho poriadku a dostatočná miera právnej istoty občanov. Stabilita právneho poriadku a právna istota je ovplyvňovaná nielen legislatívnou činnosťou štátu (tvorbou práva), ale tiež činnosťou štátnych orgánov aplikujúcich právo, lebo najskôr interpretáciou a aplikáciou právnej normy sa vytvára vo verejnosti vedomie toho, čo je a čo nie je právom. Stabilitu práva, právnu istotu jednotlivca a v konečnom dôsledku tiež mieru dôvery občanov v právo a v inštitúcie právneho štátu ako také preto ovplyvňuje aj to, akým spôsobom orgány aplikujúce právo, teda predovšetkým súdy, ktorých základnou úlohou je poskytovať ochranu právam a slobodám, pristupujú k výkladu právnej normy. Ostatne, na takom význame judikatúry súdov je vybudovaná aj doterajšia judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorá považuje za zákon v materiálnom zmysle práve judikatúru súdov (Kruslin v. Francúzsko z 24. 4. 1990).

1.2 Vo všeobecnej rovine z hľadiska záväznosti judikatúry platí, že už raz urobený výklad by mal byť východiskom pre rozhodovanie prípadov rovnakého druhu za predpokladu, že nedôjde k následnému zisteniu dostatočne relevantných dôvodov (podložených racionálnymi a presvedčivými argumentmi) svedčiacich pre zmenu judikatúry, ale len pri dodržaní zákonom vymedzených procedurálnych postupov uvedených v § 22 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z.

1.3 Preto za situácie, keď sa Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v ďalších veciach spomínaných krajským súdom odchýlil od právneho názoru vysloveného v jeho zjednocujúcom stanovisku občianskoprávneho kolégia (R 69/2001) bez príslušnej meniacej procedúry uvedenej v § 22 a nasl. citovaného zákona, porušil princípy právnej istoty, dôvery občanov v platné právo a princíp rovnosti účastníkov konania, takže z takto protiústavne zmenenej judikatúry nemohli vychádzať ani všeobecné súdy pri riešení podobných vecí, ale ani ústavný súd pri posudzovaní sťažnosti iba konštatovaním faktu, že predmetné stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu bolo prekonané neskoršou judikatúrou niektorých senátov tohto alebo správneho kolégia najvyššieho súdu.

1.4 Takýto svojvoľný postup pri práci s judikatúrou vo všeobecnosti svedčí o neexistujúcej metodológii v oblasti precedenčného práva či už na najvyššom alebo ústavnom súde; pretože táto otázka má svoj ústavný rozmer (aj v tých článkoch ústavy, ktoré namietal sťažovateľ), sťažnosť si zaslúžila nielen väčšiu pozornosť ústavného súdu, ale podľa môjho názoru dokonca aj zásah do napadnutých rozhodnutí všeobecného súdu. Právny poriadok Slovenskej republiky totiž upravuje inštitucionálny mechanizmus zabezpečujúci koherentnosť judikatúry či už na úrovni kolégií alebo pléna najvyššieho súdu podľa § 22 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z., ktorý však bol v predmetnej veci zjavne popretý.

2. Dôvodom zásahu ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov je aj stav, kedy bolo sťažovateľom ako účastníkom konania navrhnuté konkrétne dokazovanie— znalecké dokazovanie na porovnanie totožnosti obidvoch podpisov ako predávajúcich na inkriminovanej kúpnej zmluve – ale tento návrh bol všeobecným súdom bez racionálne adekvátneho odôvodnenia opomenutý (zamietnutý) iba preto, že nepochopil podstatu jeho námietky, že obidva tieto podpisy urobila jedna a tá istá osoba, teda otec sťažovateľa, takže je len logické, že sťažovateľ jeho podpis ani nemohol namietat ako falošný.

Za tejto situácie som bol toho názoru, že ústavnej sťažnosti malo byť vyhovené tak, ako to žiadal sťažovateľ.

V Košiciach 13. mája 2015